

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การที่จะประสบผลสำเร็จในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาคามหลักสูตร 2521 นี้ จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้านด้วยกัน อาทิเช่น วิธีสอน แบบเรียน หลักสูตร อุปกรณ์การสอน สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ตลอดจนครูและนักเรียน ผู้วิจัยเห็นสมควรจะนำมาพิจารณาตามลำดับดังต่อไปนี้

หลักสูตร สังคมศึกษา

ถ้าจะพิจารณาถึงหลักสูตรสังคมศึกษาในปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ว่าวิชาสังคมศึกษานั้นมีขอบเขตกว้างขวางมากกว่าที่ใช้อยู่ในระยะเริ่มแรกมาก อาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรสังคมศึกษานั้นได้เลือกเอาเนื้อหาวิชาและมโนทัศน์จากศาสตร์แขนงต่าง ๆ ที่เห็นว่ามีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานของคนทั่วไป มาเรียบเรียงเป็นวิชาใหม่ให้เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งในระดับประถมและมัธยมศึกษา ฉะนั้นวิชาสังคมศึกษาจึงอาจจะมีเนื้อหาวิชาเศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ มนุษยวิทยา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ จิตวิทยา จริยศาสตร์ ปรัชญา ประสมประสานกัน มิได้หมายถึงแต่เฉพาะภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และศีลธรรม ดังที่เคยเป็นที่เข้าใจอยู่ทั่วไปเท่านั้น

นักการศึกษาต่างก็ยอมรับว่าการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ให้ได้ผลดีจำเป็นที่จะต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจแจ่มแจ้ง และทำการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาเพื่อใช้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการสอน และปรับปรุงบทเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเนื่องจากหลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 มิได้แยกเป็นรายวิชาต่าง ๆ แบบเก่า แต่ใช้การบูรณาการเอาวิชาที่เนื้อหาเกี่ยวข้องกันเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ

ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางสังคมที่ขึ้น

หลักสูตรการศึกษาในสมัยใด ๆ ก็ตาม ย่อมถูกวางขึ้นมาให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม หรือเรียกกันโดยรวม ๆ ว่า การเมืองของยุคสมัยนั้น ๆ การศึกษาจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการเมืองอย่างจะแยกออกมาไม่ได้ ส่วนจะให้สอดคล้องรับใช้การเมืองอย่างไร เพียงไร อยู่ที่ผู้นำไปใช้เป็นสำคัญ สำหรับหลักสูตรใหม่ 2521 นี้ เป็นผลของยุค 14 ตุลาคม มีโครงการมาจากการเมืองยุคประชาธิปไตยเบงบาน ความปรารถนาของผู้คนในสมัยนั้น ระบายออกมาจากความอึดอัดกระบอบเผด็จการผูกขาด ครอบงำ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เลื่อมทราศความไม่เป็นธรรม ไม่เป็นประชาธิปไตย เพราะคนกลุ่มหนึ่งคอยสับเปลี่ยนกันขึ้นอาสาแก้ปัญหาบ้านเมืองอยู่โดยไม่ยอมให้ประชาชนร่วมลงมือด้วย ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะประชาชนเองก็อ่อนแอ เจ็บชรา ไม่ค่อยได้ฝึกฝนการแก้ปัญหาโดยระบบการปกครอง วิถีชีวิตที่ไม่เปิดโอกาสให้ เป็นปัญหาที่หมุนเวียนกันเป็นวัฏจักร เมื่อมีโอกาสนักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายจึงวางหลักสูตรใหม่ขึ้นมา โดยมีมุ่งเปลี่ยนทัศนะ ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่ดีกว่า คือมุ่งให้ผู้เรียน เรียนเพื่อนำไปใช้ในชีวิตและร่วมช่วยเหลือสังคมควบคู่กันไปในกระบวนการเรียนการสอน เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็นปัญหาเป็น เพื่อให้ผู้เรียนมีทั้งคุณภาพและคุณธรรม ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

การพัฒนาหลักสูตรในวิชาสังคมศึกษา ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของประเทศไทยมีความสำคัญมาก หลักสูตรวิชาสังคมศึกษาในอนาคตมีแนวโน้มจะพัฒนาขึ้นทั้งด้านความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนแบบเรียนหนังสือ อานประกอบการ เรียนและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาอย่างแท้จริง

จะเห็นได้ว่าหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบัน พยายามสร้างนักเรียนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ โดยการนำเอาวิธีการของนักสังคมศาสตร์มาใช้ คือมุ่งไปในการศึกษาหาความรู้ และรู้วิธีการหาความรู้ การที่มีความคิดเช่นนี้ ก็เนื่องจากว่าในปัจจุบันความรู้มีมากมาย

ไม่มีใครสามารถจำหรือเรียนได้หมดในโรงเรียน และข้อเท็จจริงนั้นจะไม่มีประโยชน์ จนกว่าผู้เรียนจะนำไปใช้ประโยชน์แก่มนุษย์ในชีวิตได้ ดังนั้นการเรียนในสมัยก่อนที่เน้นให้โตความรู่มาก ๆ จึงได้รับการคัดค้าน แต่จะหันไปพัฒนาขอบข่ายของการคิดในระดับสูง ให้สามารถค้นคว้าหาคำตอบ สรุปกฎเกณฑ์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลได้ด้วยตนเอง เพราะฉะนั้นมันโหนกหนิง หลักการและวิธีการแสวงหาความรู้จึงมีความสำคัญ วิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันจึงมีหลักสูตรที่มุ่งเน้นที่จะให้เด็กนึกคิดและปฏิบัติอย่างนักภูมิศาสตร์, นักประวัติศาสตร์, นักสังคมวิทยา, นักเศรษฐศาสตร์, นักรัฐศาสตร์ และนักสังคมศาสตร์ สาขาอื่น ๆ ใหม่มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งผลจากการศึกษาแบบนี้ เชื่อว่าจะทำให้ผู้เรียนสามารถมีวิถีชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพอยู่ในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงได้ เช่นในปัจจุบันและอนาคต

หลักสูตรวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบัน เป็นหลักสูตรแบบบูรณาการ หรือสหวิทยาการ (Interdisciplinary Curriculum) ซึ่งรวบรวมความรู้จากหลายสาขาวิชา มาจัดเข้าเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ การจัดเนื้อหาแบบสหวิทยาการเช่นนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตและการพัฒนาการตนเองทุกด้าน เป็นผู้ที่มีความคิดภาพที่ดี มีความรู้ มีความเข้าใจและวางตนได้ดีในปัจจุบัน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ดี

จุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา

การกำหนดจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ (Objectives) ของวิชาสังคมศึกษานั้น มีความสำคัญมากเพราะในการเรียนการสอนนั้น ถ้าครูได้ทราบจุดมุ่งหมายก่อนแล้ว ก็จะทำให้ครูได้ทราบว่าควรจะให้เด็กเรียนรู้อะไร มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านใดบ้าง จึงจะสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในขณะนั้น จากจุดประสงค์ที่กำหนดไว้นี้ ครูจะสามารถทราบได้ว่า ควรจะใช้ยุทธวิธีการสอนอย่างไร และควรจะมีอุปกรณ์การสอนอะไรบ้าง ที่จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเป้าหมายของวิชา

สังคมศึกษาคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนใหม่พัฒนาการตามที่วัตถุประสงค์
ได้กำหนดไว้

สำหรับแนวความคิดของวิชาสังคมศึกษาแนวใหม่ ได้มีนักการศึกษาหลายท่าน
อาทิเช่น เอ็ดวิน เฟนตัน (Edwin Fenton) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า จุดมุ่งหมายของ
วิชาสังคมศึกษานั้นมิได้เน้นอยู่ที่วิชาการศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องการฝึกฝนถ่ายทอด
ความเป็นพลเมืองคืนแก่นักเรียนโดยเฉพาะคือ สามารถที่จะตัดสินใจได้อย่างฉลาดถูกต้อง
เหมาะสม (Making Practical Decision) โดยอาศัยวิธีการแห่งปัญญา
(Method of Intelligence) และวิธีการวิทยาศาสตร์ (Scientific Method)
ในการจะตัดสินใจทำอะไรลงไปทั้งในค่านพฤติกรรมการแสดงออกของคน และความ
รับผิดชอบที่มีต่อสังคม โดยเป็นผู้รู้จักวิเคราะห์และประเมินค่า เพราะปัญหาและเหตุการณ์
ต่าง ๆ ที่ประชาชนจะต้องเผชิญ และตัดสินใจในชีวิตจริงนั้นเป็นปัญหาของโลก ซึ่งยุ่งยาก
ซับซ้อนต่อการพิจารณาตัดสินใจ¹

นอกจากนี้ Fenton ยังได้เพิ่มเติมเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา
ไว้ในหนังสือ The New Social Studies ไว้อีกว่า ในการเตรียมให้นักเรียนเป็น
พลเมืองคืนนั้น จะต้องสอนให้นักเรียนรู้จักคิด ครูสังคมศึกษามีเพียงหน้าที่แนะนำให้นักเรียน
รู้จักคิด และรู้จักการวิเคราะห์ ระหว่างสิ่งที่ เป็นความจริงและขอเท็จจริง ข้อมูลกับ
เหตุการณ์ ตลอดจนกระตุ้นและส่งเสริมให้เยาวชนสามารถในการที่จะนำข้อมูลที่ได้อ่านไปใช้
ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจอย่างฉลาด เพื่อสามารถปรับปรุงตัวเองกับสังคมใหม่
ในอนาคต²

¹ Edwin Fenton, Teaching The New Social Studies in Secondary.
(New York: Holt, Rinehart and Winston, 1966), p.63.

² Edwin Fenton, The New Social Studies. (New York: Holt,
Rinehart and Winston, 1967), pp.19 - 25.

เชอร์ลี เอช เองเกิล (Shirley H. Engle) โลกกล่าวถึงความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาไว้ว่า "เป้าหมายของวิชาสังคมศึกษาไม่ได้อยู่ที่ข้อเท็จจริง แต่อยู่ที่ลักษณะของพลเมืองดี พลเมืองดีจะคงเป็นผู้ที่มีข้อเท็จจริงอยู่ในเกณฑ์ของเขา"¹ กล่าวคือความมุ่งหมายของวิชานี้ต้องการสร้างคนให้เป็นพลเมืองดี

วิลเลียม เอ็ม. เฮอริง (William M. Hering) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยเสนอแนวคิดของ มอริส พี ฮันท์ (Maurice P. Hunt) และ ลอเรนซ์ อี เม็ทคาล์ฟ (Lawrence E. Metcalf) ที่ว่าวัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดของวิชาสังคมศึกษาคือการช่วยให้นักเรียนพิจารณาปัญหาให้ออกมาหลาย ๆ แบบในปัญหาเดียวกัน²

ส่วนหลักสูตรวิชาสังคมศึกษามัธยมศึกษา 2521 ได้ระบุความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2. เพื่อให้มีความรักชาติ มีความสามัคคีในชาติ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ในผลงานอันดีเด่นของคนไทย รู้จักธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราช และรู้จักรักษาแบบอย่างวัฒนธรรมประเพณี อันเป็นเอกลักษณ์ที่ค้ำจุนของชาติ
3. เพื่อเสริมสร้างให้มีคุณภาพในการดำรงชีวิต มีคุณธรรมประจำใจและมีคุณสมบัติต่าง ๆ อันพึงประสงค์ของไทย

¹ Shirley H. Engle, "Decision Making: The Heart of Social Studies Instruction," In Crucial Issues in The Teaching of Social Studies, ed. Byron G. Massialas and Andreas M. Kazamias (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice - Hall, 1964), pp. 29 - 30.

² William M. Hering, Jr., "The Inquiry Method," Encyclopaedia of Education 8 (1971): 278.

4. เพื่อเสริมสร้าง บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบและความสัมพันธ์ที่
ระหว่างสมาชิกในครอบครัวในชุมชน ในประเทศและในประชาคมของโลก
5. เพื่อเสริมสร้างให้มีความรู้และความเข้าใจพื้นฐานในการพัฒนาสร้างสรรค
และแก้ปัญหาในกานสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี โดยอาศัยคุณธรรมและวิธีการทาง
วิทยาศาสตร์ เป็นปัจจัยสำคัญ
6. เพื่อให้เกิดความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่นของตน ตลอดจนเห็นคุณค่า
มีความรับผิดชอบ รวมทั้งให้ตระหนักถึงการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ¹

นักการศึกษาสมัยใหม่ ได้พยายามกำหนดจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของวิชา
สังคมศึกษาไว้หลายประการ ทั้งได้ทำการทดสอบเปลี่ยนแปลงแก้ไขหลายครั้งหลายหน
และเห็นพ้องกันว่า จุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาคือ ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการ
เรียนรู้ หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไปในทางที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม
ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

กระบวนการ เรียนการสอนสังคมศึกษา

ในการจัดการ เรียนการสอนสังคมศึกษานั้น การปลูกฝังและสร้างเสริมให้
นักเรียนรู้จักวิธีการ เรียนรู้นั้น นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นมาก ทั้งนี้เพราะนอกจาก
เนื้อหาวิชาที่มีขอบเขตกว้างขวางมากมายเกินกว่าที่จะสอนให้นักเรียนเรียนรู้ไ้หมด
และครอบคลุมทั่วถึง อีกประการหนึ่งเนื้อหาวิชาและความจริงต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหนังสือ
แบบเรียนต่าง ๆ จะกลายเป็นของเก่า ล้าสมัย คลาดเคลื่อนต่อความจริงได้เพราะ
กฎเวลาและการค้นพบใหม่ ๆ ทางวิทยาการต่าง ๆ ซึ่งจะมีอยู่เรื่อย ๆ ไม่มีการหยุดยั้ง

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521, หน้า 63.

เอ็ดวิน เฟนตัน (Edwin Fenton) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการเรียนวิชาสังคมศึกษาไว้ว่า การสอนเป็นระบบของการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ แต่การสอนและการเรียนนั้นมีลักษณะแตกต่างกัน เพราะการสอนเป็นการสื่อสารโดยวิธีการพูดคุย การแสดง หรือการให้สัญญาณทางทาง ซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ของครูเหล่านั้นเกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียน ส่วนการเรียนนั้นไม่ได้จำกัดว่าจะเกิดขึ้นในห้องเรียนเท่านั้น แต่สามารถจะเรียนรู้ได้ทุกหนทุกแห่งโดยตัวของเด็กเอง ด้วยการอ่าน การดู และการฟัง ดังนั้นในการสอนสังคมศึกษาแนวใหม่ จึงจำเป็นจะต้องหาวิธีการว่าทำอย่างไร เด็กถึงจะเกิดการ เรียนรู้ด้วยตัวเองได้โดยผ่านกระบวนการสืบสอบ และกระบวนการใช้ความคิด ไม่ใช่เป็นการ เรียนรู้ด้วยวิธีท่องจำ¹ ซึ่งสรุปได้ว่า

1. การสอนสังคมศึกษา ครูอาจจะใช้วิธีการแก้ปัญหาซึ่งเป็นวิธีการที่เน้นให้นักเรียนรู้จักคิดโดยผ่านขบวนการสืบสอบ วิธีการนี้จะทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ รู้จักใช้เหตุผล มีวิจาร์ณญาณว่าการสอนแบบเก่าที่เน้นให้นักเรียนท่องจำ ซึ่งครูเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุด เป็นผู้คอยจำใจจำใจให้ความรู้แก่นักเรียน ส่วนนักเรียนก็เป็นผู้รับความรู้นั้น การเรียนแบบนี้ทำให้นักเรียนเสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ เพราะความรู้ที่ครูให้นั้นจะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ในที่สุดนักเรียนจะกลายเป็นผู้ไม่รู้อะไรเลย เพราะขาดประสบการณ์ในการใช้ความคิด ดังนั้นการสอนสังคมศึกษาแนวใหม่ซึ่งเน้นในเรื่องการใช้ความคิด จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตของนักเรียนในอนาคต

2. การสอนแบบบรรยายนั้นยังคงจำเป็นที่จะต้องใช้ในการสอนสังคมศึกษาอยู่บ้าง แต่ครูไม่ควรใช้การสอนแบบบรรยายอยู่ตลอดเวลา ควรจะหาวิธีการสอนอื่นมาใช้ด้วย การสอนแบบบรรยายนั้นเป็นที่ยอมรับกันว่า เป็นวิธีการสอนที่ทำให้นักเรียนได้รับเนื้อหาความรู้มาก ถ้าครูเป็นผู้บรรยายที่ดี ก็จะนำไปใช้กับทุกสภาพห้องเรียนไม่ได้ การนำมาใช้ควรอยู่ในดุลยพินิจของครู

¹Edwin Fenton, The New Social Studies, pp.28 - 58.

3. วิธีการสอนอีกประเภทหนึ่งที่น่าสนใจในการสอนสังคมศึกษาแนวใหม่คือ การสอนแบบอภิปราย (Discussion) เรื่องที่นำมาอภิปรายกันนั้น ไม่จำเป็นว่าจะ ต้องเป็นความรู้ที่ถูกต้องในลักษณะที่เป็นข้อเท็จจริงเสมอไป เพราะข้อเท็จจริงเหล่านั้น นักเรียนสามารถจะหาอ่านได้ด้วยตนเอง ครูอาจจะใช้คำถามให้นักเรียนตอบปากเปล่า เพื่อตรวจสอบดูว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในข้อมูลที่สำคัญบางเรื่องเพียงใด ในขณะที่มีการอภิปรายครูอาจจะมีการบรรยายสั้น ๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ใหม่ อยู่เสมอ

4. การสอนโดยวิธีการแก้ปัญหา เป็นวิธีการสอนที่ใช้กันมากในการสอน สังคมศึกษาแนวใหม่ ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ นักเรียนอาจจะเริ่มต้นด้วยการถามปัญหา หรือคำถามที่เขาสงสัย และมีความหมายอย่างแท้จริงในชีวิตของเขา ด้วยแรงกระตุ้นที่ อยากจะเรียนรู้ จะทำให้เขาเกิดความเข้าใจดีขึ้น จำได้นานและสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ เขาได้เรียนไปแล้วนั้นไปลงในสถานที่แห่งใหม่ นักเรียนจะรู้วิธีการคิดและการแก้ปัญหา ซึ่งสามารถจะสรุปเป็นทฤษฎีได้

การสอนทุกวิธีนั้นมีประโยชน์ และมีคุณค่าในตัวของมันเอง แต่ครูสอนจะต้อง ใช้ให้ถูกวิธี และใช้ให้ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่ ครูต้องการ

กัญญา บัวทอง ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการ เรียนการสอนไว้ว่าความมุ่งหมาย สำคัญของการสอนคือการทำให้การ เรียนสะดวกขึ้น ในการสอนเราควรจะได้คิดถึงวิธี การ เรียนหรือกิจกรรมที่เราต้องการให้เด็กเรียนทำ และลักษณะของวิชาความรู้ที่เราต้องการ ให้เด็กเรียนได้รับ เพราะวิธีสอน วิธีเรียน และลักษณะของวิชาที่จะ เรียนมีความสัมพันธ์กัน อย่างใกล้ชิด และในทางที่ตรงกันข้ามวิธีที่นักเรียนเรียนและประเภทของความรู้ที่ต้องการ จะให้เด็กเรียนได้รับ จะเป็นแนวบังคับว่าเราควรจะใช้วิธีสอนเช่นไร ซึ่งเทคนิคการสอน นั้นจะแตกต่างกันออกไป และไม่มีเทคนิคใดเทคนิคหนึ่งที่จะใช้สอนเพื่อให้ได้ผลตาม วัตถุประสงค์ทุกประการได้ ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่เราจะนำเทคนิคใดเทคนิคหนึ่งมาสอน

แต่อย่างเด็ดขาดออกไป แต่เราจะตองนำเอาเทคนิคต่าง ๆ มาจัดเข้าด้วยกัน เพื่อจุดประสงค์ที่จะช่วยผู้ใหญ่เรียนได้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนับเป็นงานสำคัญของการสอน คือการเลือก จัด และใช้เทคนิคในการสอน เพื่อให้การเรียนบรรลุผลตามความมุ่งหมายที่ใ้กว้างไว้ และเทคนิคการสอนที่นำมาจัดเข้าด้วยกันนี้คือ กถวิธีในการสอน หรือยุทธศาสตร์การสอน¹

อดิศักดิ์ เจริญพิทักษ์ ให้ความหมายของคำว่าเทคนิคการสอน และยุทธศาสตร์การสอนไว้ว่า เทคนิคการสอนเป็นวิธีการที่ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้ใหญ่เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนเด็กในโรงเรียนนั้น มีอยู่หลายทฤษฎี แต่ไม่มีทฤษฎีการสอนใดที่ใช้ได้เหมาะกับสถานการณ์การสอนของครูทุกคนและแต่ละทฤษฎี ถ้าครูผู้สอนได้ศึกษาวิธีการ และทดลองปฏิบัติมาพอสมควรก็สามารถนำไปใช้โดยอาศัยเทคนิคการสอนของครูแต่ละคนซึ่งเป็นความสามารถเฉพาะตัว ซึ่งเทคนิคการสอนอาจเกิดขึ้นได้จากหลายวิธีการที่ครูผู้สอนสามารถจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในโรงเรียน ส่วนยุทธศาสตร์การสอนเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ผู้สอนจะตองคำนึงถึง เพราะยุทธศาสตร์การสอนเป็นเทคนิครวม ๆ ของผู้สอนที่จะตองวางแผนหรือจัดกระบวนการ จัดกิจกรรมรายละเอียดของการเรียนการสอน เพื่อนำไปใช้ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในจุดมุ่งหมายของการศึกษา²

¹ ภิญโญ บัวทอง, คำบรรยายและอภิปรายเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา (เอกสารนิเทศการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2518), หน้า 99 - 100.

² อดิศักดิ์ เจริญพิทักษ์, "เทคนิคการสอนโดยการนำเทคโนโลยีไปใช้", ประชาศึกษา 31 (สิงหาคม 2522): 19 - 20.

กรรมการผู้จัดทำหนังสือแบบเรียนและคู่มือการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นตามหลักสูตร พุทธศักราช 2521 ได้ขอเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชา
สังคมศึกษาตามหลักสูตรใหม่ ซึ่งมีเนื้อหาแบบบูรณาการว่าควรใช้หลาย ๆ วิธี อาทิเช่น

1. จัดสอนเป็นทีม เพราะผู้สอนสามารถเตรียมการสอนและสอนเนื้อหาใน
ส่วนที่ตนมีความรู้ความเข้าใจได้ ทั้งยังทำให้ผู้สอนมีความมั่นใจในการสอนได้ดีกว่าสอน
เพียงคนเดียว

2. ผู้สอนแต่ละคนอาจรับผิดชอบสอนแต่ละกลุ่มเพียงคนเดียว แต่ควรมีระบบ
การรักษามาตรฐานการเรียนการสอนให้อยู่ในระดับเดียวกัน เช่นผู้สอนอาจรวมกำลังกัน
ช่วยเหลือในการเตรียมการสอน และการวัดผลรวมกัน เป็นต้น¹

วัตถุประสงค์การเรียนการสอนสังคมศึกษา

นิมนต์ ทศวัฒน์ ได้อธิบายความหมายของอุปกรณ์การสอนหรือวัสดุอุปกรณ์ไว้ว่า
เป็นสิ่งที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อช่วยนักเรียนใหม่มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ
เจตคติและวิจักษณ์สมมุติความมุ่งหมายของการสอนการเรียนตามหลักสูตร อุปกรณ์การสอนเป็น
ปัจจัยสำคัญในการเรียนวิชาสังคมศึกษา วิชาที่เปิดโอกาสให้ครูได้ใช้อุปกรณ์อย่างกว้างขวาง
ความสนใจในการเรียนของเด็กจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติซึ่งมีส่วนช่วยอย่างมาก การใช้อุปกรณ์
ใดใดหนึ่งก็จะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการใช้ว่าใช้เพื่ออะไร ใช้เพื่อประกอบการ
สอนของครู หรือใช้เพื่อประกอบการเรียน ซึ่งแนวความคิดใหม่จะเปิดโอกาสให้
นักเรียนเป็นผู้ใช้อุปกรณ์ด้วย ดังนั้นครูควรจะศึกษาเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ประกอบการ
สอน ศึกษาวิธีทำวิธีใช้ให้เข้าใจ เพื่อสามารถแนะนำนักเรียนได้ต่อไป² อุปกรณ์การสอน

¹ กรรมการผู้จัดทำหนังสือแบบเรียนและคู่มือการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น ตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521, "ขอเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับการใช้หนังสือ
เรียน และคู่มือการสอนวิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521," (กรุงเทพมหานคร:
คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 6.

² นิมนต์ ทศวัฒน์ และศักดิ์ศรี ปาณะกุล, เอกสารประกอบการบรรยายวิชา Ed
371 Teaching of Social Studies in Secondary School, หน้า 91.

หมายความรวมถึงตำราเรียน ภาพยนตร์ ฟิล์มสกริป เทปโทรทัศน์ เทป เกมต่าง ๆ
 หนึ่ง รูปแบบ แผนผัง แผนที่ ลูกโลก กราฟ รูปภาพ หนังสืออ่านประกอบ หนังสือคู่มือ
 ตลอดจนทรัพยากร และอื่น ๆ

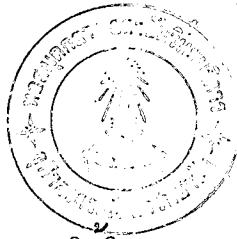
เอ็ดวิน เฟนตัน (Edwin Fenton) แนะนำว่าครูควรจะมีคู่มือแนะแนว
 การสอน เพื่อช่วยให้ครูมีเกณฑ์ในการเลือกอย่างฉลาด เพราะหนังสือแบบเรียนและ
 หนังสืออ่านประกอบเหมาะสมสำหรับบางกลุ่มหรือบางคน ดังนั้นครูจึงเป็นบุคคลสำคัญที่
 จะเลือกใช้หนังสือให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน ในการสอนสังคมศึกษา
 แนวใหม่ ครูสามารถที่จะเลือกสรรอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวได้อย่างมากมาย
 โดแบ่งอุปกรณ์การสอนออกเป็น ประสบการณ์หรือสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้จากชีวิตจริง
 สิ่งที่ควรรู้ และสิ่งที่นักเรียนสามารถอ่าน เห็น หรือได้ยินได้ อุปกรณ์ทั้ง 3 นี้ควรได้รับ
 การนำมาใช้ประโยชน์อย่างกลมกลืนกัน เพื่อให้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้สมบูรณ์แบบ
 ขึ้น และการเลือกใช้อุปกรณ์ของคำนึงถึงวัตถุประสงค์และวิธีสอนให้มีความสอดคล้องกันด้วย¹

โรนัลด์ เจ แฮช และ มอลลี บี เบดี (Ronald J. Hash and Mollie
 B. Bailey)ชี้ให้เห็นว่าครูสังคมศึกษา สามารถแก้ปัญหาความเข้าใจในการอ่านของ
 นักเรียน โดยการใช้อุปกรณ์หลาย ๆ อย่าง เช่นหนังสือที่มีภาพประกอบ หนังสือที่มีการ
 เปรียบเทียบคำศัพท์หลาย ๆ อย่าง รวมทั้งการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ให้มากขึ้น²

สรุปได้ว่าการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน ตำราเรียน และหนังสืออ่านประกอบ
 ต่าง ๆ ได้ชื่อว่าเป็นเครื่องมือชั้นพื้นฐานของวิชาสังคมศึกษา และใช้กันตลอดเวลานานมา
 แล้ว ต่อมาเมื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาได้พัฒนาขึ้น การใช้โสตทัศนอุปกรณ์ อาทิเช่น

¹ Edwin Fenton, The New Social Studies, P.59.

² Ronald J. Hash and Mollie B. Bailey, "A Classroom
 Strategy: Improving Social Studies Comprehension," Social Education
 42 (January, 1978) : 24.

ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง โทรทัศน์ ฯลฯ ได้นำมาใช้ในการสอนสังคมศึกษาอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นประโยชน์ในด้านส่งเสริมและขยายความรู้ความเข้าใจให้ดียิ่งขึ้น ปัจจุบันการใช้โปรแกรมการสอน (Programmed Instruction) ก็คือ สื่อการสอนอื่น ๆ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ กวี หรือเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งนำมาเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การแสดงบทบาท สถานการณ์จำลอง (Simulation) และการศึกษาเฉพาะกรณี (Case - Study) ก็ได้รับความสนใจและนำมาใช้ในการสอนสังคมศึกษามากขึ้น

การวัดและประเมินผล

การวัดผลเป็นกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียน อันเป็นผลจากการศึกษาเล่าเรียนวิชาสังคมศึกษา แล้วนำเอาข้อมูลที่ได้นั้นมาพิจารณาวานักเรียนได้มีความเจริญงอกงาม และพัฒนาการ หรือมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมากน้อยเพียงใด เช่น ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดหาเหตุผล ทักษะ ความคิดเปรียบเทียบ เจตคติ การประมาณค่า การนำความรู้ไปใช้ และความสามารถปฏิบัติได้ เป็นต้น ว่ามีปริมาณและคุณภาพเพียงใด การวัดผลประกอบด้วย

1. การทดสอบ (Test) คือการใช้เครื่องมือ ซึ่งอาจจะเป็นข้อสอบที่ครูทำขึ้นเอง หรือข้อสอบมาตรฐาน เพื่อสำรวจปริมาณ (quantity) และคุณภาพของพฤติกรรมของนักเรียน อันเป็นผลจากการศึกษาเล่าเรียนวิชาสังคมศึกษา
2. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึงการใช้เครื่องมือต่าง ๆ (แบบสอบถาม มาตรการประมาณค่า แบบสำรวจ) เพื่อสำรวจคุณภาพของพฤติกรรมของนักเรียน อันเป็นผลจากการศึกษาเล่าเรียนวิชาสังคมศึกษา ว่าบรรลุผลสมกว่ามุ่งหมายของการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาเป็นเท่าไรเพียงใด การประเมินผลอาจได้จากการพิจารณาผล

จากการทดสอบหลาย ๆ ครั้งร่วมกัน แล้วสรุปคุณภาพนักเรียนอย่างมีหลักเกณฑ์ว่า ก็
แล้ว ผ่านได้ ควรให้สอบไป สอบตก เป็นคน¹

การวัดผลการ เรียนการสอนวิชาสังคมศึกษานั้น ควรมุ่งวัดทั้งด้านความรู้
(Cognitive Domain) ความรู้สึกและความนึกคิดหรือเจตคติ (Affective
Domain) และการปฏิบัติ (Psychomotor Domain) วิชาสังคมศึกษาเป็น
วิชาที่มุ่งสอนคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม มีประโยชน์ต่อสังคม และอาจถึงขั้นที่จะทำให้คนอยู่
ในฐานะ เป็นผู้นำในชุมชนหรือสังคมได้ ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาอย่างถูกต้องจึง
เป็นสิ่งสำคัญ แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะสำคัญสูงสุดในการ เรียนการสอนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น ผู้เรียนในระดับนี้จะได้รับประโยชน์จากการนำเอาเนื้อหามาประยุกต์ใช้กับชีวิต
ประจำวันได้อย่างกว้างขวาง มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ตามควรแก่
วัย ทั้งยังมีจิตใจกว้างขวาง อ่อนน้อม มีอคติสูงส่ง มีเจตคติอันดี อันจะยังประโยชน์แก่
สังคม สิ่งเหล่านี้คงอาศัยประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น และเป็นประสบการณ์ที่ของต่อเนื่อง
เกี่ยวพันกันหลายด้าน การวัดผลจึงไม่อาจทำได้วิธีเดียว และเพียงครั้งเดียว ผู้สอนจึง
ควรสร้างระบบการวัดผลหลายแบบเพื่อวัดหลาย ๆ สิ่ง แต่วัดหลาย ๆ ครั้งต่อเนื่องกัน
ตลอดเวลา

เป็นที่ยอมรับว่ากระบวนการ เรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น แม้จะมีหลักสูตร
มีหนังสือเรียน มีคู่มือการสอน มีการจัดบริการ ตลอดจนการจัดดำเนินการสอนที่ดีเพียงใด
หากการวัดผลไม่สัมพันธ์กับสิ่งที่ศึกษาต่าง ๆ เหล่านั้นแล้ว ก็จะทำให้การเรียนการสอนไม่
อาจบรรลุเป้าหมายตามที่หวังไว้ได้ และเช่นเดียวกัน การเรียนการสอนทุกชั้นตอนก็มีความ
สำคัญ จะนิคผลลาคบพรองที่ใดที่หนึ่ง และหวังผลเลิศในชั้นปลายยอมไม่ได้

¹ นิมนต์ ทศวัฒน์ และศักดิ์ศรี ปาณะกุล, เอกสารประกอบคำบรรยายวิชา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ. 2517 รจิต ชัยสุข ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างความมุ่งหมายกับเนื้อหาวิชาในหมวดสังคมศึกษาของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแบบประสม" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความมุ่งหมายกับเนื้อหาวิชาในหมวดสังคมศึกษา ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนมัธยมแบบประสม ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เนื้อหาสาระจากแบบเรียน หนังสือประกอบการ เรียนและหนังสือประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาจำนวน 19 เล่ม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาจากแบบเรียน หนังสือประกอบการ เรียนและหนังสือประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 19 เล่ม โดยการบันทึกหน้าและจำนวนบรรทัดที่มี เนื้อหาสาระซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายที่โลกำหนดไว้ ผู้วิจัยได้สรุปปริมาณของเนื้อหาที่วิเคราะห์ได้เป็นค่าร้อยละ และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (The Rank - order Coefficient) ของอันดับความสำคัญของเนื้อหา เปรียบเทียบกับอันดับความสำคัญของความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา ผลของการวิจัย ปรากฏว่าจากจำนวนหนังสือเรียนสังคมศึกษา 19 เล่ม มีเพียง 3 เล่มที่เสนอเนื้อหาตรงตามความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษาครบทั้ง 6 ข้อ จำนวน 4 เล่ม เสนอเนื้อหาตรงตามความมุ่งหมาย 5 ข้อ จำนวน 9 เล่ม เสนอเนื้อหาตรงตามความมุ่งหมาย 4 ข้อ จำนวน 2 เล่ม เสนอเนื้อหาตรงตามความมุ่งหมายเพียง 3 ข้อ และจำนวน 1 เล่ม ที่เสนอเนื้อหาตรงตามความมุ่งหมายเพียง 2 ข้อเท่านั้น สรุปได้ว่าหนังสือดังกล่าวเสนอเนื้อหาสอดคล้องกับความมุ่งหมายน้อยมาก นอกจากนี้ปรากฏว่าไม่มีหนังสือเล่มใดเลยที่เสนออันดับความสำคัญของเนื้อหาสอดคล้องกับอันดับความสำคัญของความมุ่งหมาย ซึ่งประมาณค่าโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ แต่ในจำนวนนี้ยังมีอยู่เป็นจำนวน 15 เล่ม ที่เสนออันดับของเนื้อหาสัมพันธ์กับอันดับของความมุ่งหมายบางข้อ เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในหนังสือทั้ง 19 เล่ม ปรากฏว่าเนื้อหาที่ได้รับความสำคัญ

เป็นอันดับที่ 1 คือเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ซึ่งคิดเป็นเนื้อหาถึงร้อยละ 45.51 แต่เมื่อพิจารณาเนื้อหาทั้งหมดที่ปรากฏโดยละเอียดตามเกณฑ์ทั้ง 36 ข้อ พบว่าหนังสือเหล่านี้ได้เน้นเนื้อหาสาระเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ต่างประเทศเป็นอันดับที่ 1 ก็ร้อยละ 16.32 ของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาทั้งหมด การวิจัยแสดงให้เห็นว่าความมุ่งหมายและเนื้อหาของของหมวดวิชาสังคมศึกษาของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่มีความสอดคล้องกันเลย¹

ในปี พ.ศ. 2518 จำรัส น้อยแสงศรี ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในภาคการศึกษา 9" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ที่มีต่อวิชาสังคมศึกษาในคานหลักสูตร วิธีการสอนของครู ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการ เสนอแนะการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมของโรงเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนต่อไป ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามแล้วนำไปสอบถามกับตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ทั้งชายและหญิง ในภาคการศึกษา 9 เป็นนักเรียนชาย 200 คน นักเรียนหญิง 200 คน รวมทั้งหมด 400 คน ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ เนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษามากเกินไป สนใจมาก และควรเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับ การเมือง การปกครอง ปัญหาบ้านเมือง พรรคการเมือง จีตวิทยา ปัญหาวัยรุ่น ปัญหาสังคม ปัญหาระหว่างประเทศ ประวัติภูมิศาสตร์ และบทบาทของนักเรียนเกี่ยวกับการเมือง เป็นต้น สำหรับวิธีการสอนนั้น นักเรียนขอวิธีที่ครูขยายความรู้เพิ่มเติมเนื้อหาในแบบเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอาเหตุการณ์

¹ รจิต ชัยสุข, "ความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมายกับเนื้อหาของในหมวดสังคมศึกษาของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแบบประสม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา คุรุศึกษบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517)

ปัจจุบันมาเกี่ยวข้องกับบทเรียน ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน จัดทัศนศึกษา และเชิญวิทยากรมาบรรยาย นักเรียนไม่ชอบวิธีการสอนที่ครูอธิบาย และแสดงความคิดเห็นแก่ผู้เกี่ยวข้อง ครูบรรยายตามแบบเรียน และอ่านบทเรียนแล้วให้นักเรียนดูตาม นักเรียนส่วนใหญ่เสนอแนะว่า การสอนของครูควรให้มีอุปกรณ์ประกอบการสอนทุกครั้ง ควรปรับปรุงวิธีการสอนให้ใหม่อยู่เสมอ ควรมีวัสดุและประสบการณ์ทางการสอน เพื่อสามารถฝึกฝนนักเรียนให้ฝึกทักษะทุก ๆ ด้านอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนเห็นว่าวิชาหน้าที่พลเมืองมีประโยชน์มากที่สุด เพราะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากที่สุด¹

ในปีเดียวกัน ทัศนีย์ เรื่องธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ เกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาในคานหลักสูตร วิธีสอน อุปกรณ์ประกอบการสอน กิจกรรมประกอบการสอน การวัดผลและความต้องการความช่วยเหลือในการสอนวิชาสังคมศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาในวิทยาลัยครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรและประมวลการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา กรมการฝึกหัดครู เอกสาร ตำรา และงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ที่สร้างเพื่อถามกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งได้แก่อาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในวิทยาลัยครูภาคเหนือ 5 แห่ง จำนวน 79 คน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์สังคมศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นปริญญาตรี และสอนสังคมศึกษาเพราะใจรัก หรือเนื่องจากได้รับการฝึกฝนมาทางนี้โดยตรง วิทยาลัยส่วนใหญ่มีการเตรียมโปรแกรมสังคมศึกษาดวงหน้าโดยหัวหน้าหมวดวิชาร่วมกับอาจารย์ผู้สอน หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนคือพอ วิทยาลัยครูส่วนใหญ่มีวิธีการ

¹ จารัส น้อยแสงศรี, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในภาคการศึกษา 9" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาคศึกษามัธยมศึกษา

ศึกษาค้นคว้าผลการปฏิบัติงานของอาจารย์โดยการประชุมอาจารย์ในหมวดเสมอ และพิจารณาอาจารย์เข้าทำการสอนโดยถือสายวิชาที่สอบบรรจุได้เป็นเกณฑ์ อาจารย์ส่วนใหญ่เตรียมการสอนอย่างดีโดยยึดหลักสูตรเป็นสำคัญ วิธีการสอนที่อาจารย์สังคมนตรีศึกษาใช้อยู่เสมอคือการบรรยาย และการเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถาม ส่วนวิธีสอนที่อาจารย์สังคมนตรีศึกษาใช้น้อยมากหรือไม่เคยใช้เลยได้แก่การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การสอนโดยให้นักศึกษาแสดงบทบาทการสอนโดยการสร้างสถานการณ์จำลอง และการพานักศึกษาไปศึกษานอกสถานที่ พิจารณาประกอบการเรียน ที่อาจารย์สังคมนตรีศึกษาปฏิบัติมากที่สุดคือ การให้นักศึกษาค้นคว้าทำรายงานเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล และยังได้แสดงความคิดเห็นว่าจำนวนหนังสือและอุปกรณ์การสอนในสายวิชาสังคมนตรีศึกษายังไม่เพียงพอแก่ความต้องการ การวัดผลในทัศนะของอาจารย์สังคมนตรีศึกษาส่วนใหญ่ คือการวัดประสิทธิภาพการเรียนการสอนของนักศึกษา และอาจารย์ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ปัญหาที่อาจารย์สังคมนตรีศึกษาประสบได้แก่การจัดเวลาไม่เหมาะสมกับเนื้อหาในหลักสูตร เนื้อหาบางเรื่องไม่มีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน ผู้บริหารและนักศึกษาให้ความสำคัญแก่วิชานี้น้อยกว่าวิชาอื่น ไม่มีข้อตกลงมาตรฐาน นักศึกษาขาดทักษะในการคิดวิพากษ์วิจารณ์ และวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ขาดความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย¹

ในปีเดียวกัน รุจี เกิดแก้ว ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเตรียมครูสังคมนตรีศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโปรแกรมการเตรียมครูสังคมนตรีศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารฝ่ายวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของครูสังคมนตรีศึกษาเพื่อเป็นแนวคิดในการปรับปรุงโปรแกรมการเตรียมครูสังคมนตรีศึกษา ผู้วิจัยได้

¹ ทัศนี เรื่องธรรม, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสังคมนตรีศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ภาควิชามัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2518)

นำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมครูสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูไปสอบถาม
 อาจารย์สังคมศึกษา จำนวน 30 คน และนักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกสังคมศึกษาจำนวน
 90 คน และสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับประสิทธิ
 ภาพของครูสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ผลการวิจัยครั้งนี้ปรากฏ
 ว่า อาจารย์สังคมศึกษาและนักศึกษาฝึกสอนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าหมวดวิชาสามัญมี
 ประโยชน์ปานกลางในการเตรียมครูสังคมศึกษา รายวิชาในหมวดนี้มีความเหมาะสมที่
 ไม่ควรตัดวิชาใดวิชาหนึ่งออก แต่ควรปรับปรุงเนื้อหาสาระ และจัดเวลาให้เหมาะสมกับ
 เนื้อหาวิชา สำหรับหมวดวิชาเอกนั้นอาจารย์สังคมศึกษาและนักศึกษาฝึกสอนมีความเห็น
 สอดคล้องกันว่า วิชาในหมวดนี้มีประโยชน์มากในการเตรียมครูสังคมศึกษา เนื้อหาวิชา
 เหมาะสมมากที่สุดที่จะเป็นพื้นฐานต่อการศึกษาระดับสูงต่อไป และควรเพิ่ม
 เนื้อหาบางเรื่องของวิชาในหมวดนี้ให้ละเอียด กับเสนอแนะว่าควรเปลี่ยนวิชาเลือกบาง
 วิชาให้เป็นวิชาบังคับ แต่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันบ้างคือ อาจารย์สังคมศึกษาเห็นว่า
 โดยเฉียบแล้วเนื้อหาวิชาในหมวดนี้เหมาะสมมากในการนำไปใช้สอนและการจัดเวลา
 เหมาะสมมากกับเนื้อหาวิชา ส่วนนักศึกษาฝึกสอนเห็นว่าโดยเฉียบแล้วเนื้อหาวิชาเหมาะสม
 ปานกลางในการนำไปใช้สอน และการจัดเวลาเหมาะสมปานกลาง อาจารย์สังคมศึกษา
 และนักศึกษาฝึกสอนมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับหมวดวิชาการศึกษาคือ โดยเฉียบแล้ว
 วิชาในหมวดนี้มีประโยชน์มากในการเตรียมครูสังคมศึกษา และการจัดเวลาเหมาะสม
 ปานกลาง เกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรอาจารย์สังคมศึกษา และนักศึกษาฝึกสอนมีความ
 เห็นสอดคล้องกันว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีประโยชน์มากต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา
 สำหรับความสมดุลของหมวดวิชาต่างคางนั้น อาจารย์สังคมศึกษาและนักศึกษาฝึกสอนมี
 ความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรเพิ่มจำนวนหน่วยกิตสำหรับใช้บังคับในหมวดวิชาเอกและ
 วิชาการฝึกสอน และควรลดจำนวนหน่วยกิตในหมวดวิชาสามัญและวิชาเลือกในหมวดวิชาเอก¹

¹ รุจี เกิดแก้ว, เรื่องเดียวกัน,

ในปีเดียวกัน วิจารณ์ ผดุงชีวิต ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการเรียนและการสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนผู้ใหญ่" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการเรียนและการสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนผู้ใหญ่ระดับ 5 ในกรุงเทพฯ ๗ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเอง แล้วส่งแบบสอบถามนี้ไปยังครูสอนสังคมศึกษา 30 คน และนักเรียนผู้ใหญ่ 280 คน ของโรงเรียนผู้ใหญ่ระดับที่ 5 จำนวน 10 โรงเรียน ในกรุงเทพฯ ๗ ในปีการศึกษา 2518 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับรวมมาได้โดยคำนวณหาค่ามัธยฐานและควิล ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการอยุติ แล้วนำเสนอในรูปตารางและบทความ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูส่วนใหญ่ยังมีความสนใจในวิธีการจัดการศึกษา หลักสูตร และการวัดผลของโรงเรียนผู้ใหญ่ระดับที่ 5 ครูส่วนใหญ่เห็นว่าหลักสูตรสังคมศึกษานั้น เนื้อหาวิชามากเกินไป หลักสูตรแต่ละระดับชั้นซ้ำซ้อนกัน ส่วนประมวลการสอนเนื้อหาสามัญ เขียนคลุมเครือและยืดยาวเกินไป ครูและนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าหนังสือแบบเรียนสามัญ ไม่ทันต่อเหตุการณ์ ครูส่วนใหญ่ไม่ใช้เทคนิคการสอนสังคมศึกษาแผนใหม่ เนื่องจากเนื้อหาวิชาสังคมศึกษามากเกินไป จึงไม่มีเวลาจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ครูและนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าอุปกรณ์การสอนที่มีอยู่สามัญ และไม่เพียงพอต่อความต้องการ ครูและนักเรียนผู้ใหญ่ชอบวิธีการวัดผลโดยให้ทั้งข้อสอบแบบปรนัยและอัตนัยร่วมกัน ครูส่วนใหญ่เสนอแนะให้ปรับปรุงหลักสูตร ประมวลการสอนและหนังสือแบบเรียนใหม่คุณภาพ จัดหาอุปกรณ์การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนให้เพียงพอ นอกจากนี้ศึกษานี้ได้ศึกษาวิเคราะห์การจัดการประชุมครูสังคมศึกษาของโรงเรียนผู้ใหญ่ เพื่ออบรมและชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตร วิธีการสอนสังคมศึกษา และนโยบายของโรงเรียนผู้ใหญ่ระดับที่ 5¹

¹วิจารณ์ ผดุงชีวิต, "ปัญหาการเรียนและการสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนผู้ใหญ่" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาคมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518)

ในปีพ.ศ. 2520 นางนุช สุวรรณแสง ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครู" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทั่วไป และความคิดเห็นของอาจารย์ในวิทยาลัยครู เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อถามความคิดเห็นอาจารย์ผู้สอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในวิทยาลัยครูทั่วประเทศรวม 29 แห่ง จำนวน 63 คน ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามคืน 58 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.06 ผลการวิจัยปรากฏว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี เพียงสำเร็จการศึกษาและไม่เคยมีประสบการณ์ในการสอนระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษามาก่อน ชั่วโมงสอนของอาจารย์อยู่ในระดับที่เหมาะสมคือ 6 - 12 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ อาจารย์ผู้สอนวิชานี้เกือบทั้งหมดเป็นอาจารย์นิเทศกตวຍ อาจารย์ผู้สอนวิชานี้ส่วนหนึ่งสอนเพราะเห็นว่า เป็นวิชาที่มีประโยชน์ แต่อาจารย์อีกส่วนหนึ่งสอนเพราะหัวหน้าสายวิชาจัดให้สอน อาจารย์ส่วนใหญ่เตรียมการสอนเป็นอย่างดีทุกครั้ง วิธีการสอนและกิจกรรมที่อาจารย์ปฏิบัติบ่อยครั้งก็คือการบรรยายแล้วเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถาม และการให้นักศึกษาฝึกสอนในกลุ่มเดียวกัน ช่วยกันติชมแก้ไข วิพากษ์วิจารณ์ ส่วนวิธีสอนและกิจกรรมที่ใช้น้อยมากหรือไม่เคยใช้เลยคือ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย และการพานักศึกษาออกไปศึกษานอกสถานที่ การเลือกใช้วิธีสอนและกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนนั้น อาจารย์ผู้สอนจะเลือกโดยคำนึงถึงสภาพความเหมาะสมของเนื้อหาในบทเรียนเป็นหลัก หนังสือที่ใช้นั้นคือ และอุปกรณ์การสอนนั้น อาจารย์ส่วนใหญ่กล่าวว่ามีไม่พอกับความต้องการ การวัดผลส่วนใหญ่ที่อาจารย์ใช้ก็คือให้นักศึกษาประเมินผลกันเอง ปัญหาที่อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ประสบอยู่ และต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไขก็คือ หลักสูตร ประมวลการสอน หนังสือต่าง ๆ ที่ใช้นั้นคุณภาพประกอบการสอน และอุปกรณ์การสอน นอกจากนี้อาจารย์ได้แสดงความคิดเห็นว่าควรมีการส่งเสริมให้ครูอาจารย์มีความรู้มากขึ้น โดยการให้ไปศึกษาต่อในระดับสูงกว่าที่เป็นอยู่ หรือการจัดอบรม

ด้มมนำเพื่อจะได้นำความรู้ ความคิดใหม่ ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการ เรียนการสอนวิชา วิธีสอนสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น¹

ในปีพ.ศ. 2521 ประยูร คาศรี ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนและการใช้อุปกรณ์การสอนวิชาภูมิศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 1 ปีการศึกษา 2520" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและประสบการณ์ของครูสอนวิชาภูมิศาสตร์ เจตคติของครูต่อการสอนวิชาภูมิศาสตร์ ปัญหาเกี่ยวกับการสอน วิธีสอน อุปกรณ์การสอน การใช้อุปกรณ์การสอน การวัดผลและการประเมินผล และปัญหาอื่น ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อ การเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา ตัวอย่างประชากร ได้แก่ครูจำนวน 101 คน จากโรงเรียน 63 โรงเรียน ปรากฏผลดังนี้คือ ครูกลุ่มตัวอย่าง ประมาณร้อยละ 86 มีชั่วโมงสอน 15 - 24 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ วิชาที่สอนนอกจากภูมิศาสตร์แล้วได้แก่ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และกิจกรรม งานพิเศษที่ต้องทำประจำได้แก่ ครูประจำชั้น ครูเวร ครูร้อยละ 55 สอนภูมิศาสตร์ เพราะชอบและสอนด้วยความสมัครใจ แต่มีอยู่ถึงร้อยละ 19 สอนภูมิศาสตร์ด้วยความจำใจ การสอนวิชาภูมิศาสตร์ส่วนใหญ่ได้แก่ การอธิบาย การทำแบบฝึกหัด และการบรรยาย ปัญหาสำคัญในการสอนได้แก่ ขาดแคลนหนังสือและอุปกรณ์การสอน โรงเรียนส่วนใหญ่คือร้อยละ 86 มีอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียน การสอนภูมิศาสตร์ไม่เกินร้อยละ 40 มีอยู่เพียงร้อยละ 3 ที่มีอุปกรณ์ถึงร้อยละ 60 ส่วนมากได้แก่แผนที่ การวัดผลและการประเมินผล การเรียนการสอนส่วนใหญ่ ได้แก่ การสอบข้อสอบที่ใช้มีทั้งแบบอัตนัยและปรนัย ปรนัยส่วนมากเป็นแบบเลือกตอบ ปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ งามนุช สุวรรณแสง, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชามัธยมศึกษา วิทยาลัยครู จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520)

การเรียนการสอนภูมิศาสตร์ ใ้แก่ การขาดแคลนอุปกรณ์การสอน ขาดคู่มือครู ชั่วโมงเรียนต่อสัปดาห์น้อยไป หลักสูตร เปลี่ยนบ่อยเกินไป และเด็กไม่ค่อยสนใจเรียน¹

ในปี พ.ศ. 2522 จินตนา พรตตะเสน ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ฉบับพุทธศักราช 2519" มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพใช้หลักสูตรวิชาสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ฉบับพุทธศักราช 2519 ในทัศนะของผู้บริหารการศึกษา อาจารย์ผู้สอนสังคมศึกษาและนักศึกษาเอกสังคมศึกษาในวิทยาลัยครูต่าง ๆ ทั่วประเทศ เปรียบเทียบปัญหาการใช้หลักสูตร เกี่ยวกับความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา เวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล ในทัศนะของผู้บริหารการศึกษาและครูสอนวิชาสังคมศึกษา ประการที่สาม ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการใช้หลักสูตรในทัศนะของกลุ่มผู้ใช้หลักสูตร ซึ่งได้แก่ผู้บริหารการศึกษา อาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษากับคณบดีคณาจารย์เอกสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ปีที่ 2) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม 2 ชุด แบบสอบถามชุดที่ 1 ใช้ถามผู้บริหารการศึกษา และอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาจำนวน 140 คน และ 200 คน ตามลำดับ แบบสอบถามชุดที่ 2 ใช้ถามคณาจารย์เอกสังคมศึกษาจำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนจากผู้บริหารการศึกษา ร้อยละ 82.86 จากอาจารย์ ร้อยละ 86.00 และจากคณาจารย์ ร้อยละ 81.00 ผลการวิจัยปรากฏว่า จากการหาถ้อยคำเกี่ยวกับลักษณะการใช้หลักสูตรวิชาสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ฉบับพุทธศักราช 2519 พบว่าผู้บริหารการศึกษา อาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา และนักศึกษามีความเห็นตรงกันในเรื่องต่อไปนี้คือ เอกสารประกอบการใช้หลักสูตร สื่อการสอนต่าง ๆ จำนวนอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา และงบประมาณมีไม่เพียงพอกับความต้องการ วิธีสอนที่อาจารย์ใช้

¹ ประยูร คำศรี, "การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนและการใช้อุปกรณ์การสอนวิชาภูมิศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 1 ปีการศึกษา 2520" (ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2522)

มากที่สุดคือการสอนแบบบรรยาย ในการวัดและประเมินผล อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้ออกข้อสอบเอง และข้อสอบเป็นแบบอัตนัยและปรนัย วิชาวิธีวัดผลแบบเก็บคะแนนระหว่างภาค และทดสอบปลายภาค ผู้บริหารการศึกษาและอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใหม่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัธยิมเลขคณิต (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และทดสอบค่าซี (z - test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ปรากฏว่าพวกที่ 1 คือกลุ่มผู้บริหารการศึกษากับกลุ่มอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา มีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการสอน แต่ในเรื่องเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การวัดและการประเมินผลมีความเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนพวกที่ 2 คือกลุ่มผู้ใช้หลักสูตร เป็นกลุ่มนักศึกษามีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา เวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ในเรื่องสื่อการสอน การวัดผลและการประเมินผลมีความเห็นไม่แตกต่างกัน¹

ในปีเดียวกัน นพพร พานิชสุข ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างสัมฤทธิผลวิชาสังคมศึกษาวิชาวิธีสอนสังคมศึกษา กับการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมฤทธิผลวิชาสังคมศึกษา วิชาวิธีสอนสังคมศึกษากับการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ทำการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก และศึกษาปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนหมวดวิชาสังคมศึกษา วิชาวิธีสอนสังคมศึกษา และการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้วิจัยได้นำคะแนนวิชาสังคมศึกษา วิชาวิธีสอนสังคมศึกษาและการฝึกสอนสังคม

¹จินตนา พรทตะเสน, เรื่องเดียวกัน.

ศึกษาจากระเบียบสะสมของกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 62 คน ที่ออกฝึกสอนในปีการศึกษา 2521 มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการหาการอยละ และแสดงในตารางแบบสองทาง ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองและเป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามแบบเลือกตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบเก็บค่าหรือลดความแลวไควเคราะห์ข้อมูลโดยหาการอยละ ค่าเฉลี่ยค่าตอบ (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วนำเสนอ. ในรูปตารางผสมความเรียง ผลการวิจัยปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนวิชาสังคมศึกษากับคะแนนการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาปรากฏว่า นักศึกษาที่ไคคะแนน p ในวิชาสังคมศึกษา และในการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา คิดเป็นจำนวนร้อยละ 84.48 ในฐานะที่มีนักศึกษาไคคะแนน q ในวิชาสังคมศึกษา และในการฝึกสอนด้วย คิดเป็นจำนวนร้อยละ 14.52 ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษากับคะแนนการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาปรากฏว่ามีนักศึกษาไคคะแนน p ในวิชาวิธีสอนสังคมศึกษา และในการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาคิดเป็นจำนวนร้อยละ 82.26 ขณะที่นักศึกษาไคคะแนน p ในวิชาวิธีสอนสังคมศึกษา และไคคะแนน q ในการฝึกสอนคิดเป็นจำนวนร้อยละ 14.00 กับนักศึกษาไคคะแนน ในวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาและการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาคิดเป็นจำนวนร้อยละ 3.23 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์สอดคล้องของการเรียน หมวดวิชาสังคมศึกษากับการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษานั้น นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าวิชาสังคมศึกษาที่นำมาใช้ในการฝึกสอนสังคมศึกษาอยู่ในระดับปานกลางมีจำนวน 7 วิชา เช่นวิชาภูมิศาสตร์ กายภาพ ภูมิศาสตร์ ประเทศไทย หลักธรรมในพุทธศาสนา เป็นต้น ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์สอดคล้องของการเรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษากับการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษานั้น นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การเรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษา นักศึกษานำมาใช้ในการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการเรียนหมวดวิชาสังคมศึกษาในส่วนที่สัมพันธ์กับการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาคือ การเรียนวิชาเนื้อหาต่าง ๆ ในหมวดวิชาสังคมศึกษายังไม่ลึกซึ้งเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการฝึกสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาการเรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษา คือความรู้ในเรื่องการเรียนวิธีสอนแบบต่าง ๆ ตลอดจน

การใช้อุปกรณ์การสอนเพื่อนำไปใช้ในการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษายังไม่ลึกซึ้งเพียงพอ ปัญหาการเรียนวิชาสังคมศึกษาคือนักเรียนบางคนยังขาดความตั้งใจ และสนใจในการเรียนวิชาสังคมศึกษา¹

ในปีเดียวกัน พรรณเพ็ญ ทนกล้า ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับสภาพการวัดและประเมินผลความรู้เรื่องระเบียบการวัดผล การสร้างข้อสอบ วิธีดำเนินการวัดผล และการตัดสินใจการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของครูสังคมศึกษา และเพื่อสำรวจความต้องการการดำเนินงานช่วยเหลือของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูสังคมศึกษา 208 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 45 แห่ง ตามที่โคสมัตวอยางไว แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ มีความคิดเห็นใกล้เคียงกันว่าสิ่งที่ปัญหาส่วนใหญ่ของการปฏิบัติที่อยู่ในระดับปานกลางคือ สภาพการวัดและประเมินผล ได้แก่การวัดผลทุกครั้งหลังจากจบบทเรียนชนิดข้อสอบแบบอัตนัยและปรนัยปนกัน การตอบคำถามปากเปล่า การอภิปรายแสดงความคิดเห็น การค้นคว้าเขียนรายงาน การวัดผลแบบการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การนำไปใช้ และการประเมินค่า ระเบียบวัดผล ได้แก่ การสอนซ่อมเสริมในระหว่างภาคเรียน โรงเรียนประเมินผลการเรียนเองด้วยความเห็นชอบของกลมโรงเรียน นักเรียนสอบแก้ตัววิชาบังคับแล้วไม่ผ่าน ให้มีโอกาสอบแก้ตัววิชาบังคับใหม่ทุกปลายภาคเรียนถัดไป นักเรียนสอบแก้ตัววิชาเลือกแล้วไม่ผ่านโรงเรียนอาจพิจารณาให้เลือกเรียนวิชาอื่นแทนได้ และเกณฑ์การให้ระดับ

¹ นพพร พานิชสุข, "ความสัมพันธ์ระหว่างสัมฤทธิผลวิชาสังคมศึกษาวิชาวิชิสอนสังคมศึกษา กับการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาคศึกษามัธยมศึกษา วิทยาลัยวิชาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522)

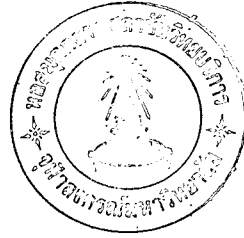
คะแนนอยู่ในคุณลักษณะของกลุ่มโรงเรียน การสร้างข้อสอบ ได้แก่ข้อสอบที่วัดพฤติกรรมขั้นสูงกว่าความรู้ ความจำสร้างยาก ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร วิชาครูมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการสร้างข้อสอบ ความชำนาญในการสร้างข้อสอบชนิดต่าง ๆ เวลาในการสร้างข้อสอบจำกัด การออกข้อสอบให้ครอบคลุมตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร มีปัญหาในการเลือกใช้ถ้อยคำให้รัดกุมชัดเจน มีปัญหาในการเขียนตัวเลือกให้เป็นไปใด มีปัญหาในการเลือกใช้ชนิดข้อสอบให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและพฤติกรรมที่ต้องการวัด และการสร้างข้อสอบให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชาวิธีดำเนินการวัดผลได้แก่การสังเกตพฤติกรรม เด็กขณะสอบ การตัดสินผลการเรียน ได้แก่ วิชาครูมือและอุปกรณ์ในการตัดสินผล เกณฑ์ในการตัดสินผลของครูแต่ละคนต่างกัน การตัดสินผลโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานเป็นหลัก และการตัดสินผลโดยวัดความสามารถของเด็กนักเรียนในกลุ่มเป็นหลัก (อิงกลุ่ม) นอกจากนี้ ครูสังคมศึกษาต้องการความช่วยเหลือโดยการให้กระทรวงศึกษาธิการ จัดหาครูมือและอุปกรณ์ด้านการวัดและประเมินผลแจกครูอย่างทั่วถึง และยังคงการให้กรมวิชาการ จัดทำคลังข้อสอบ และข้อสอบมาตรฐานวิชาสังคมศึกษาให้ครูได้ยืมใช้¹

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1972 ภัยโญ บัวทอง (Pinyo Buathong) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Proposed Social Studies Program for Secondary Schools in Thailand" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอโปรแกรมใหม่วิชาสังคมศึกษา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาในประเทศไทย สิ่งที่เป็นแรงคลุใจให้ศึกษาเรื่องนี้ก็เพราะ โปรแกรมวิชาสังคมศึกษามักที่ใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทยขณะนั้นได้เขียนขึ้นตั้งแต่ปี 1960 เป็น

¹ พรหมเพ็ญ ทนกล้า, "ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522)

เวลากว่า 10 ปีล่วงมาแล้ว ในช่วงเวลาที่ผ่านมานี้ ทุกสิ่งทุกอย่างในสังคมได้เปลี่ยนแปลง
 ไปจึงสมควรที่จะได้เสนอโปรแกรมใหม่ เพื่อให้เหมาะกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้
 เจ้าหน้าที่ในกระทรวงศึกษาในประเทศไทยก็เห็นควยที่โปรแกรมสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษา
 ในประเทศไทย จำเป็นจะต้องนำมาทบทวนกันใหม่ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังนักเรียน
 113 คน สัมภาษณ์หัวหน้าหมวดวิชาและครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯ
 ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนมัธยมศึกษาทั้งชาย-หญิง ส่วนใหญ่เห็นว่าวิชาสังคมศึกษาเป็น
 วิชาที่น่าสนใจและไม่ต้องการให้ตัดออกจากหลักสูตร วิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ เป็น
 แขนงที่สำคัญของหลักสูตรสังคมศึกษาในปัจจุบันในระดับมัธยมศึกษา เนื้อหาในหลักสูตรยาว
 เกินไป ซ้ำซ้อน และมุ่งใหญ่เรียน เรียนแบบท่องจำและการจัดลำดับเนื้อเรื่อง และการ
 รวมกลุ่มเนื้อหาเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม เนื้อหาของการเรียนที่ให้คุณค่า ปล่อยให้ไป
 ตามธรรมชาติมากเกินไป เหตุการณ์ปัจจุบันของโลก ชาวเคลื่อนไหว และปัญหาของประเทศไทย
 และการศึกษาเปรียบเทียบในวิชาที่เกี่ยวกับการปกครอง เศรษฐกิจ และศาสนา ไม่ได้
 เน้นอย่างเพียงพอ นักเรียนสนใจที่จะได้รับความรู้ที่เป็นปัจจุบัน ต้องการปฏิบัติจริงและสนใจ
 การศึกษาเปรียบเทียบ การดำรงชีวิตของมนุษย์ในส่วนต่าง ๆ ของโลก เป็นหัวข้อที่นักเรียน
 มัธยมศึกษาปรารถนาที่จะเรียนมากที่สุด นักเรียนมัธยมศึกษา ทั้งชายและหญิง ต้องการที่จะ
 มีส่วนร่วมในบทเรียน และเจ้าหน้าที่ชั้นสูงในกรมกองก็เห็นควย ในการจัดให้นักเรียนชาย
 หญิง ได้มีส่วนร่วมในบทเรียนนั้น ข้อเสนอแนะจากผลที่ได้จากการศึกษาคือ การเรียนด้าน
 ทฤษฎี ความต้องการของสังคม และส่วนบุคคล ควรจะได้บรรจุไว้ในขอบข่ายของโปรแกรม
 นี้ โดยจัดลำดับและรวมกลุ่มกันขึ้นเป็นโปรแกรม ควรจัดเนื้อหาส่วนมากในรูปของวิชาสังคม
 ศาสตร์ มากกว่าที่จัดเป็นวิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ เนื้อหาควรให้สัมพันธ์กัน และ
 เจาะลึก เนื้อหาส่วนมากควรเป็นเรื่องเหตุการณ์ปัจจุบันของโลก ชาวเคลื่อนไหวและ
 ปัญหาของประเทศไทย ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนชายหญิงได้ศึกษาในรูปของการเปรียบเทียบ

เทียบ และเข้าไปมีส่วนร่วมในบทเรียนใหม่มากขึ้น¹

ในปี ค.ศ. 1973 ชาลส์ เอ. ทอมป์สัน จูเนียร์ (Charles A. Thompson, Jr.) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Secondary Social Studies Methods Instruction in the United States and Its Relationship to the New Social Studies" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันผลกระทบของสังคมศึกษาแนวใหม่ต่อวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาในวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา และมุ่งศึกษาความรู้พื้นฐานทางด้านการวิจัยและวิชาชีพของอาจารย์ ผู้สอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษา และเจตคติของอาจารย์เหล่านี้ต่อการสอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษา ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาจำนวน 11 คน เพื่อตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำส่งมาให้อาจารย์ผู้สอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาจำนวน 500 คน สุ่มจากวิทยาลัยทุกประเภท คือวิทยาลัยของรัฐและเอกชนที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปี กับมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนที่เปิดสอนถึงระดับปริญญาเอกทางการศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า เกี่ยวกับพื้นฐานทางวิชาการและวิชาชีพของอาจารย์ผู้สอนวิชาวิธีสอน อาจารย์ผู้สอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาจำนวนร้อยละ 94.00 เคยมีประสบการณ์ในการสอนระดับมัธยมศึกษามาก่อน อาจารย์จำนวนร้อยละ 42 ของอาจารย์ทั้งหมดมีวุฒิทางวิชาการที่ไม่ใช่ด้านการศึกษา แต่ส่วนใหญ่คือร้อยละ 53.60 เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์การสอน และวิธีการต่าง ๆ จากโครงการอบรมทางสังคม-ศึกษาแนวใหม่มาแล้ว อย่างน้อยหนึ่งโครงการ เกี่ยวกับเจตคติของอาจารย์ผู้สอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษา ปรากฏว่า อาจารย์ส่วนใหญ่คือร้อยละ 36.60 เลือกลงมือปฏิบัติและเหตุผลเกี่ยวกับ กระบวนการและโครงสร้างของวิชาสังคมศึกษาแนวใหม่ เป็นหลักการในการสอนสังคมศึกษา และ 81 เปอร์เซ็นต์ของอาจารย์ผู้สอนวิชาวิธีสอนมีความคิดเห็นว่าห้องปฏิบัติการทางหลักสูตร

¹ Pinyo Buathong, "A Proposed Social Studies Program for Secondary Schools in Thailand," Dissertation Abstracts International 33 (May 1973) : 6050 - 6051.

สังคมศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสอนวิธีสอนของคน ส่วนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสอนวิชาสังคมศึกษาแนวใหม่นั้นมีอุปสรรคสำคัญคืองบประมาณจำกัด อาจารย์มากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ ได้ปรับปรุงลักษณะวิชาที่สอนให้เป็นแบบสังคมศึกษาแนวใหม่ ทั้งเนื้อหาและวิธีการเรียน ครูเพียง 11 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่าไม่มีเอกสารประกอบวิชาสังคมศึกษาแนวใหม่สำหรับสอนนักเรียนเกี่ยวกับข้อค้นพบที่สัมพันธ์กับข้อสมมุติฐานของผู้วิจัย ปรากฏว่า ทฤษฎี "ความขัดแย้งทางคานิยม" ของ Tucker ซึ่งทำให้การสอนสังคมศึกษาแนวใหม่ไม่เป็นผลที่น่าพอใจ เนื่องมาจากการขาดการเน้นความสำคัญของคานิยมในโครงการสังคมศึกษาแนวใหม่ กับความไม่สอดคล้องของเจตคติของอาจารย์ผู้สอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษา กับวิถีทางของวิชาสังคมศึกษาแนวใหม่ แต่ไม่ปรากฏว่ามีอาจารย์ผู้สอนวิชาวิธีสอนเป็นนักปฏิบัติสอนสังคมศึกษาแนวใหม่ ฉะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างวิธีสอนสังคมศึกษาที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน กับวิชาสังคมศึกษาแนวใหม่นั้นยังคงอยู่แต่ในระบับทฤษฎีเท่านั้น ขณะที่หลักการและเหตุผลของวิชาสังคมศึกษาแนวใหม่เพิ่งจะเริ่ม ส่วนในเรื่องปรัชญาการศึกษาของคิวอี้ ที่ยึดหลัก "ประสบการณ์เป็นพื้นฐาน" (experience based) สำคัญของผู้เรียนนั้น ยังคงเป็นที่นิยมแพร่หลายมากยิ่งขึ้นทุกขณะ ผู้สอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในวิทยาลัยเอกชนจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงเพิ่มพูนความรู้ในวิชาวิธีสอนของตน ความยากลำบากในการแสวงหาวัสดุประกอบโครงการหลักสูตร เป็นเรื่องสำคัญที่ค้นพบในกลุ่มผู้สอนวิธีสอน และมีความสับสนเมื่อพิจารณาเจตคติต่อสังคมศึกษา ระหว่างอาจารย์ที่มีวุฒิทางการศึกษากับผู้ที่มิวุฒิทางสังคมศาสตร์กับประวัติศาสตร์¹

¹Charles A. Thompson, Jr., "Secondary Social Studies Methods Instruction in the United States and Its Relationship to the New Social Studies," Dissertation Abstracts International 34 (July 1974) : 7632.

ในปี ค.ศ. 1977 แพทริก โคริมา ปิเอห์ (Patrick Korima Pieh)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Proposed Model for A Social Studies Curriculum for Secondary School in Sierra Leone" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบสำหรับหลักสูตรสังคมศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเซียร์รา เลโอน โดยดำเนินการวิเคราะห์ระบบควยชั้นต่อนดังนี้ (1) การวิเคราะห์สังคม (2) จุดมุ่งหมายทั้งทางสังคมและทางการศึกษา (3) วัตถุประสงค์เกี่ยวกับหลักสูตร (4) กระบวนการเรียนการสอน (5) การประเมินผลแบบ (model) เป็นความพยายามที่จะทำให้การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในการวิจัยครั้งนี้ถือว่าการศึกษาเป็นระบบย่อยของสังคม และหลักสูตรเป็นระบบย่อยระบบหนึ่งของการศึกษา สองระบบนี้มีปฏิสัมพันธ์ใน 2 ลักษณะดังกล่าว จะนำไปสู่ความสำเร็จในการกำหนดเป้าหมายของการศึกษา ที่สอดคล้องกับเป้าหมายทางสังคม และเนื่องจากระบบสังคมกับระบบการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์กัน รูปแบบที่เสนอนี้จะให้ความสำคัญขององค์ประกอบ 3 ประการคือ ความต้องการที่จะได้รับการศึกษาของนักเรียน ค่านิยมที่ครอบงำสังคมอยู่ และสภาพความเป็นจริงในสังคม อย่างไรก็ตาม การที่เป้าหมายหลักของการวิจัยอยู่ที่วิชาสังคมศึกษา จึงเน้นองค์ประกอบประการที่ 3 คือสภาพความเป็นจริงในสังคมมากกว่าข้ออื่น สังคมศึกษาในความหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึงประมวลวิชาที่มีเนื้อหาและจุดประสงค์ครอบคลุมเนื้อหาทางสังคม จุดใหญ่ของการวิจัยอยู่ที่การศึกษาประเด็นปัญหาทางสังคม และสำนักทางสังคม มากกว่าที่จะเน้นเนื้อหาวิชาตามสาขาวิชา แนวทางการศึกษาลักษณะนี้เป็นความจำเป็นเฉพาะสำหรับชาติที่กำลังพัฒนาเช่น เซียร์รา เลโอน ซึ่งกำลังเผชิญปัญหานานาประการเกี่ยวกับการสร้างชาติ แหล่งข้อมูลชั้นต้นที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เอกสารรายงานของทางราชการ การค้นคว้าเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการศึกษาใน เซียร์รา เลโอน และรายงานการค้นคว้าทั่วโลกเกี่ยวกับพัฒนาการต่าง ๆ ในสาขาสังคมศึกษา และควยเหตุที่เป้าหมายการปกครองข้อหนึ่งมุ่งทำให้การศึกษา และเยาวชนที่ได้รับการศึกษามีความรับผิดชอบต่อปัญหาการสร้างชาติมากขึ้น สิ่งที่ เซียร์รา เลโอน จำเป็นต้องจัดให้มีในโปรแกรมการศึกษายิ่งกว่าแต่ก่อนก็คือ การเน้นให้ยูเรียนมีวิจารณญาณ และรู้จักแก้ปัญหา

สังคมศึกษาแนวใหม่จะมีทางออกที่สดใสกว่าในการพัฒนาทักษะวิเคราะห์วิจารณ์เหล่านี้ในห้องเรียน ปัจจุบันโครงการด้านสังคมศึกษาเกือบทั้งหมดของรัฐก็ได้เน้นการพัฒนาทักษะเหล่านี้ ดังนั้นรูปแบบดังกล่าวจึงได้เน้นการพัฒนาทักษะเหล่านี้ ดังนั้นรูปแบบดังกล่าวจึงได้เน้นการใช้ทักษะวิเคราะห์วิจารณ์ ในการศึกษาประเด็นปัญหาทางสังคมเป็นอย่างมาก ในการวิจัยครั้งนี้ได้พยายามพัฒนารูปแบบการประเมินผล ที่เป็นระบบและสมบูรณ์แบบสำหรับหลักสูตรสังคมศึกษาคูวัย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญยิ่งของการพัฒนาหลักสูตร ทั้งยังเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและแนวความคิดใหม่ของหลักสูตร สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การประเมินผลในที่นี้หมายถึง การประเมินผลวิชาสังคมศึกษามากกว่าจะเป็นการประเมินผลยูเรียน แม้ว่าชอบชายวิชาสังคมมีลักษณะการศึกษาที่มีความอ่อนไหวทางการเมืองในประเทศกำลังพัฒนาส่วนมาก การวิจัยครั้งนี้ พยายามจะให้การศึกษาได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น พร้อมกันนั้นได้วางพื้นฐานไว้สำหรับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันระหว่างระบบสังคมและระบบการศึกษา มีการวิเคราะห์ที่มีหลักการ ตลอดจนให้ข้อคิดใหม่ ๆ ต่อระบบการศึกษาของ เซียร์รา เลโอน คูวัย¹

ในปี ค.ศ. 1978 คอร์ดล เมอร์เกท สเวนกาลิส (Cordell Meredith Svengalis) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Implication of Futures Education for Secondary School Social Studies" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมพื้นฐานสำหรับพิจารณาโปรแกรมการศึกษาในอนาคตที่เป็นระบบยิ่งขึ้นสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนำไปใช้สอนวิชาสังคมศึกษา การวิจัยนี้ไม่ได้สร้างขึ้นมาจากคำแนะนำหรือสร้างโปรแกรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานใดมาตรฐานหนึ่ง

¹Patrick Korima Pieh, "A Proposed Model for A Social Studies Curriculum for Secondary School in Sierra Leone," Dissertation Abstracts International 38 (September 1977): 1322.

แต่เพื่อที่จะจำแนกองค์ประกอบที่เห็นว่าสำคัญในแง่ของทฤษฎี วัตถุประสงค์ก็อีกประการหนึ่งก็คือ เพื่อที่จะพิจารณาความเข้กันไ้ของการศึกษาอนาคตกับวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้ติดต่อไปยังครูมากกว่า 200 คน เพื่อขอตัวอย่างคำบรรยายวิชาของวิชาที่สอนและกลุ่มหลักสูตร และได้คัดเลือกเอกสารที่สมบูรณ์ที่สุด 25 ชุด จากจำนวนที่ได้รับมา 57 ชุด เพื่อนำมาวิเคราะห์ โดยสร้างเกณฑ์วิเคราะห์ที่ประกอบด้วยแบบสำรวจ 26 ข้อ ผลการวิจัยปรากฏว่า ลักษณะของวิชาที่ปรากฏมากที่สุดคือ การเน้นทักษะและความสามารถพื้นฐาน การเน้นการศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มของโลก การเน้นการมองการศึกษาในอนาคตว่าเป็นการศึกษาเพื่อหาทางเลือก การเน้นการมองแนวโน้มของโลกว่าเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน และมีความเป็นอิสระ ส่วนลักษณะของวิชาที่ปรากฏน้อยคือ ความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ เพื่อที่จะปรับปรุงให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง วิธีการคิดเกี่ยวกับอนาคต ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในอนาคต ลักษณะที่ปรากฏน้อยที่สุดคือ การที่สนใจความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคานิยมและอนาคต ความเข้าใจของนักอนาคตนิยม และวิธีการที่เข้าศึกษาในอนาคต ความสัมพันธ์ระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต วิธีการของสังคมศึกษา 3 วิธีคือ การถ่ายทอดความเป็นผลเมืองคือ วิธีการทางสังคมศาสตร์ และวิธีการแบบสืบสอบ ซึ่งการศึกษาในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะเน้นที่วิธีการแบบสืบสอบ ซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เป็นที่เชื่อว่าการศึกษาเกี่ยวกับอนาคตมีความพยายามที่จะทำให้หลักสูตรดีขึ้นโดยการให้เนื้อหาที่จะทำให้เข้าใจสังคมปัจจุบัน และวิธีที่หลักสูตรสังคมศึกษาจะบูรณาการเข้ากับวิชาอื่น ๆ และนำวิธีการใหม่ ๆ ในการสืบสอบและหาทัศนะใหม่ ๆ ในการทบทวนข้อโต้แย้ง¹

¹Cordell Metedith Svengayis, " The Implications of Futures Education for Secondary School Social Studies," Dissertation Abstracts International 39 (February 1979) : 4860.

ในปี ค.ศ. 1980 โทมัส กีเซ กูน (Thomas Gesae Koon) ได้ทำ
 การวิจัยเรื่อง "Development of a Conceptual Model for The Creative
 Teaching of Social Studies in the Secondary Schools of Liberia"
 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบทางมโนทัศน์ สำหรับการสอนสังคมศึกษาแบบสร้างสรรค์
 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในไลบีเรีย และเพื่อสำรวจการยอมรับรูปแบบของมโนทัศน์ในโรง
 เรียนมัธยมศึกษาในไลบีเรีย การวิจัยมีข้อตกลง (assumption) หลายข้อคือ (1) การ
 เรียนการสอนสังคมศึกษา จะได้รับการพัฒนาขึ้นตามวิธีสอนที่สร้างสรรค์ (2) เจตคติของ
 ครูจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของครูในห้องเรียน และมีอิทธิพลต่อการเลือก และการจัดกิจกรรม
 ในห้องเรียน (3) พฤติกรรมของครู การเลือกและการจัดกิจกรรม มีอิทธิพลต่อเจตคติ
 ของนักเรียนและการเรียนรูของนักเรียนควย (4) ฤญแจสำคัญในการพัฒนาความคิด
 สร้างสรรค์ของนักเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถของครูในการสร้าง และคงไว้ซึ่งบรรยากาศ
 ที่เหมาะสมภายในห้องเรียน ตามคำจำกัดความของ Torrance การสร้างสรรค์
 หมายถึงขบวนการในการแก้ปัญหา หรือแสวงหาข้อมูล รวบรวมความคิดเป็นสมมุติฐาน ทดสอบ
 มุติฐานและสรุปผล การสอนความคิดสร้างสรรค์เป็นสถานการณ์การ เรียนการสอน ซึ่งให้
 โอกาสแก่นักเรียนในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ โดยไม่ก้องอาศัยการสอนของครูมากนัก
 และยังให้โอกาสแก่นักเรียนในการแสดงออกอย่างอิสระ แสวงหามโนทัศน์และทักษะ ซึ่ง
 จะนำไปสู่ความมั่นใจ ความสำนึก และความสำเร้จควยตนเอง มโนทัศน์ของการสอนแบบ
 สร้างสรรค์ ครูจะตองรับนิคชอบในการวางแผนกิจกรรมร่วมกับนักเรียน การจัดวัสดุอุปกรณ์
 ครูตองสร้างบรรยากาศที่จะทำให้นักเรียน รู้จักสำรวจและทดสอบสิ่งที่คนพบอื่น ๆ การวิจัย
 ครั้งนี้ได้นำไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในไลบีเรีย เพื่อสำรวจการยอมรับรูปแบบของ
 มโนทัศน์ ซึ่งครูสังคมศึกษาในไลบีเรีย ได้นำรูปแบบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ แต่ไม่ได้
 อธิบายถึงผลที่ตามมาว่ามีปัญหาจากการใช้หรือไม่ จึงเป็นที่ยอมรับว่ารูปแบบนี้ใช้ได้ และ

เชื่อว่ากรอบแบบสร้างสรรค์นี้จะทำให้เกิดความแตกต่างในระบบการศึกษาของไลบีเรีย โดยเฉพาะเกี่ยวกับการความสามารถของนักเรียนในการ ออกเสียง (พูด) การตรวจสอบ การแสดงความคิด การแก้ปัญหา และการตัดสินใจอย่างฉลาด¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Thomas Gesae Koon, "Development of a Conceptual Model for the Creative Teaching of Social Studies in the Secondary Schools of Liberia," Dissertation Abstracts International 41 (July 1980) : 144.